

SAUGOMŲ TERITORIJŲ MIŠKUOSE VALDYMO YPATUMAI

Asta Juknevičiūtė

Mykolo Romerio universiteto Aplinkos politikos katedra, Ateities g. 20, LT-08303 Vilnius

Santrauka. Straipsnyje lyginamas saugomų teritorijų ir miškų ūkio valdymas, didžiausią dėmesį skiriant bendroms teritorijoms ir jose esančioms gamtos paveldo vertybėms. Atskleidžiami miškų ir saugomų teritorijų valdymo skirtumai. Pirmojoje straipsnio dalyje saugomų teritorijų ir miškų ūkio valdymas nagrinėjami istoriniu aspektu, ieškant bendrų sąlyčio taškų instituciniu ir teritoriniu požiūriais. Antrojoje dalyje apžvelgiamas dabartinis valdymas valstybiniu ir vietos lygmenimis, pagrindinės institucijų funkcijos. Pabaigoje analizuojama, kokią plotą saugomose teritorijose užima miškai ir kokios yra dėl to kylančios problemos. Daroma išvada, kad didžiąją saugomų teritorijų dalį užima miškai, todėl yra labai svarbus glaudus bendradarbiavimas siekiant darnaus vystymosi tikslų.

Reikšminiai žodžiai: saugomos teritorijos, miškų ūkis, miškingumas, valdymas.

IVADAS

Didėjantis dėmesys gamtos apsaugai ir biologinės įvairovės išsaugojimui visame pasaulyje skatina steigti naujas saugomas teritorijas, palaikyti esamų teritorijų būklę ir didinti miškingumą. Miškai tampa buveinėmis daugumai (~80 proc.) planetoje gyvenančių sausumos gyvūnų, todėl šių teritorijų svarba jų išlikimui yra didžiulė (Jungtinės Tautos, 2011). Saugomos teritorijos šiuo metu apima apie 12,7 procentus žemės paviršiaus, tuo tarpu miškais apaugę yra apie 29 proc., iš kurių tik nedidelė dalis - saugoma (Bertzky ir kt., 2012). Esamų išteklių apsaugai ir atkūrimui yra labai svarbus darnaus vystymosi principų taikymas tiek globaliu, tiek vietos lygmeniu.

Europos mastu saugomų teritorijų plėtra ir miškingumo didinimas taip pat vaidina svarbų vaidmenį. Europos Sąjungos šalys narės aktyviai dalyvauja plėtojant ekologinį tinklą *Natura 2000*: steigia

paukščių ir buveinių apsaugai svarbias vietas savo šalyse, palaiko, gerina esamą teritorijų būklę ir didina biologinę įvairovę. Šis tinklas dabar jau dengia 18 procentų Europos Sąjungos ploto ir toliau yra plečiamas (Bertzky ir kt., 2012). Tuo pačiu šalys narės stengiasi didinti ir miškų plotus. Remiantis oficialiais duomenimis, miškai ir kitos medžiais apaugusios teritorijos Europos Sąjungoje užima daugiau nei 40 procentų (Europos Komisija, 2011).

Lietuva, būdama Europos Sąjungos nare, irgi steigia Europinės svarbos saugomas teritorijas, rūpinasi šalies miškingumo didinimu. Miškų užimamas plotas sudaro 33,2 procentus Lietuvos teritorijos (Lietuvos miškų ūkio statistika 2011). Tuo tarpu saugomos teritorijos užima 15,67 proc. ir šis plotas nuolat didėja, nes teritorijų steigimas tebėra įgyvendinimo fazėje (Saugomų teritorijų statistika 2012). Dažnai saugomos teritorijos įsteigiamos miškinguose plotuose, todėl ne-

išvengiama kyla saugojimo ir naudojimo interesų konfliktai. Dėl nuolat didėjančio saugomo ploto ir įvairių apribojimų miškuose, tiek miškų ūkis, tiek saugomų teritorijų sistema Lietuvoje yra vis dažniau kritikuojami, pabrėžiant gremėzdiškas jų administravimo struktūras, teisės aktų prieštaravimus ir nesutarimus su suinteresuotais asmenimis. Ironizuojama, kad miškai dėl juose taikomų apribojimų galėtų būti laikomi saugomomis teritorijomis: „*Nors saugomų teritorijų įstatyme miškai nėra įvardijami kaip saugomų teritorijų rūšis, tačiau pagal Miškų įstatymą ir jame nustatytus apribojimus, visus miškus galima priskirti dar vienai saugomų teritorijų rūšiai*“ (Lipavičius, 2011). Ar iš tiesų miškai Lietuvoje yra taip glaudžiai susiję su saugomomis teritorijomis? Ar skiriasi miškingumas teritorijose, kurios turi skirtingą apsaugos režimą?

Pirmojoje straipsnio dalyje saugomų teritorijų ir miškų ūkio valdymas apžvelgiami istoriniu aspektu, ieškant bendrų sąlyčio taškų instituciniu ir teritoriniu požiūriais. Antrojoje dalyje aptariamas dabartinis valdymas valstybiniu ir vietos lygmenimis, pagrindinės institucijų funkcijos. Pabaigoje analizuojama, kokią plotą užima miškai, atsižvelgiant į skirtingas saugomų teritorijų kategorijas.

Formuluojamas tyrimo tikslas - nustatyti saugomų teritorijų miškuose valdymo ypatumus. Šiam tikslui pasiekti keliami uždaviniai: apžvelgti saugomų teritorijų ir miškų ūkio valdymo raidą bei pokyčius, išnagrinėti miškingumo tendencijas saugomose teritorijose. Objektas - saugomų teritorijų miškuose valdymas. Tyrime naudojami apibendrinamasis, dokumentų analizės, lyginamasis metodai.

1. SAUGOMŲ TERITORIJŲ IR MIŠKŲ ŪKIO VALDYMAS

Europos Sąjungoje nėra nustatyto vieno bendro saugomų teritorijų ir miškų valdymo modelio, todėl šalys narės naudoja savo modelius, koreguoja juos atsižvelgdamos į vietos sąlygas ir Europos Sąjungos politikos vystymosi kryptis. Lietuvoje šių teritorijų valdymas yra susiformavęs per ilgą laikotarpį ir paremtas nusistovėjusiomis tradicijomis. Galima teigti, jog pastarąjį dešimtmetį miškų ir saugomų teritorijų valdyme vis dar ieškoma būdų, kaip būtų galima optimizuoti veiklą, nuolat keliama probleminiai klausimai ir siekiama vykdyti reformas. Apžvelgsime, kaip keitėsi jų valdymas. Miškų valdymo kaitą nagrinėsime, kiek tai susiję su saugomomis teritorijomis.

1.1. LIETUVOS SAUGOMŲ TERITORIJŲ IR MIŠKŲ ŪKIO VALDYMO KAITA

Istoriniu požiūriu saugomų teritorijų ir miškų ūkio valdymas yra glaudžiai susiję. Dar iki Nepriklausomybės atkūrimo buvo inventorizuojami miškai, pradėtas formuoti saugomų teritorijų tinklas. Prie saugomų teritorijų steigimo nemažai prisidėję patys miškininkai. Kadangi miškai užėmė dalį steigtinų saugomų teritorijų ploto, tai pagrindiniai nacionalinių parkų steigimo darbai 1990 m. buvo perduoti Miškų ūkio ministerijai kartu su Valstybiniu gamtos apsaugos komitetu, Mokslų Akademija, Žemės ūkio ministerija. Netrukus 1991 m. buvo įkurti nacionaliniai parkai - Dzūkijos, Kuršių nerijos, Žemaitijos, Trakų istorinis (Valstybės žinios, 1991), o Aukštaitijos nacionalinis parkas jau įsteigtas anksčiau (1974 m.). Tais pa-

čiais metais nacionaliniams parkams buvo perduoti miškų urėdijų miškai, kurie įėjo į šių parkų ribas. Net keturi nacionaliniai parkai buvo pavaldūs Miškų ūkio ministerijai ir kurį laiką finansuoti iš Miško fondo lėšų (Generalinė miškų urėdija, 2011).

Po Nepriklausomybės atkūrimo, netrukus buvo priimti pagrindiniai įstatymai - „Saugomų teritorijų įstatymas“ (Valstybės žinios, 1993), „Miškų įstatymas“ (Valstybės žinios, 1994). Atlikti pokyčiai instituciniu lygmeniu: Aplinkos apsaugos ministeriją pervadinus į Aplinkos ministeriją, jai perduotas valstybinių miškų valdymo koordinavimas. Vietoj Miškų ūkio departamento įkurtas Miškų ir saugomų teritorijų departamentas (Domarkas, 2006). Vėliau jis buvo reorganizuotas į Miškų departamentą bei Valstybinę saugomų teritorijų tarnybą prie Aplinkos ministerijos. Taigi, išliko Aplinkos ministerijos reguliavimo sferoje.

Svarbu paminėti, kad 2004 metais šalies Vyriausybė, „*siekdama užtikrinti darnų ūkininkavimą nacionalinių parkų miškuose, turto patikėjimo teise*“ nacionalinių parkų miškus vėl grąžino miškų urėdijoms (Generalinė miškų urėdija, 2011). Kuris iš taikytų valdymo modelių buvo tinkamiausias, vienareikšmiškai atsakyti sunku, tačiau reformų nuotaikos tęsiasi iki šiol, nuolat skatindamos ieškoti efektyvesnių valdymo modelių.

Pastarąjį dešimtmetį buvo ne kartą svarstyti ir miškų, ir saugomų teritorijų administravimo galimi pertvarkymo variantai. Galiausiai 2009 – 2010 m. nuspręsta atlikti pokyčius abiejose srityse. Saugomų teritorijų valdyme įgyvendinti tik vidiniai administravimo pertvarkymai, apjungtos kelios saugomų teritorijų

direkcijos: „*valstybinės saugomų teritorijų tarnybos Čepkelių valstybinio gamtinio rezervato direkcija sujungta su Dzūkijos nacionalinio parko direkcija, Labanoro regioninio parko direkcija sujungta su Aukštaitijos nacionalinio parko direkcija*“ (Aplinkos ministerija, 2010). Atlikta pertvarka padėjo optimizuoti veiklą, visuose parkuose sumažinant 180 etatų (Aplinkos ministerija, 2010). Miškų ūkio valdyme taip pat atlikti pakeitimai: sujungtos kelios miškų srityje veikusios institucijos: Miško genetinių išteklių, sėklų ir sodmenų tarnyba, Miško sanitarinės apsaugos tarnyba ir Valstybinė miškotvarkos tarnyba (Valstybės žinios, 2009). Vietoj jų įkurta Valstybinė miškų tarnyba, į kurią dar perkelti miškų kontrolės skyriai, esantys regionų aplinkos apsaugos departamentuose (RAAD). Taigi, veikla optimizuota, o etatų skaičius sumažintas (šešiais etatais) (Aplinkos ministerija, 2010).

Apibendrinant miškų ir saugomų teritorijų valdymo kaitą, galime daryti išvadą, jog istoriniu požiūriu jų valdymas yra susijęs, tam tikrais laikotarpiais persipynęs. Pastebimas nestabilumas ir naujų efektyvesnių administravimo formų paieška, siekis daryti reformas ar perskirstyti teritorinį pavaldumą. Toliau bus trumpai apžvelgiamas dabartinis Lietuvos saugomų teritorijų bei miškų ūkio valdymas valstybiniu ir vietos lygmenimis.

1.2. DABARTINIS LIETUVOS SAUGOMŲ TERITORIJŲ IR MIŠKŲ ŪKIO VALDYMAS

Dabartinėje valdymo sistemoje (1 lentelė) politiką, susijusią su miškais ir saugomomis teritorijomis, valstybės

lygmeniu formuoja viena institucija – Aplinkos ministerija. Joje yra Miškų bei Saugomų teritorijų ir kraštovaizdžio departamentai, vykdančys jiems nustatytus uždavinius: dalyvauja formuojant atitinkamos srities politiką ir strategiją, organizuoja ir koordinuoja jos įgyvendinimą. Kultūros ministerija yra atsakinga už valstybinių kultūros rezervatų ir istorinių nacionalinių parkų steigimą ir tvarkymą. Politikos įgyvendinimą valstybiniu lygmeniu koordinuoja Aplinkos ministerijai pavaldžios Valstybinė saugomų teritorijų tarnyba – saugomose teritorijose ir Generalinė miškų urėdija su Valstybine miškų tarnyba – miškų teritorijose. Valstybinė saugomų teritorijų tarnyba vykdo saugomų teritorijų valstybinio valdymo funkcijas, įgyvendina valstybės politiką

ir strategiją saugant bei tvarkant apsaugos režimą turinčias teritorijas. Generalinė miškų urėdija organizuoja ir koordinuoja valstybinių miškų atkūrimą, priežiūrą, apsaugą ir miško išteklių naudojimą (LR Miškų įstatymas, 1994). Tuo tarpu Valstybinė miškų tarnyba valstybės politiką įgyvendina miškų gamtos išteklių valdymo srityje: vykdo nacionalinę miškų inventorizaciją, valstybinę miškų apskaitą, tvarko miškų valstybės kadastrą, stebi miškų sanitarinę būklę, atranka ir saugo miško genetinių išteklių dauginamąją medžiagą (LR AM, 2009). Kaip matome, saugomų teritorijų ir miškų politikos įgyvendinimo funkcijos valstybės lygmeniu yra atskirtos ir sukoncentruotos skirtingose institucijose.

1 lentelė. Lietuvos saugomų teritorijų ir miškų ūkio valdymo institucijos

	Saugomos teritorijos	Miškų ūkis
VALSTYBINIS LYGMUO		
Politiką formuoja	Aplinkos ministerija (Saugomų teritorijų ir kraštovaizdžio departamentas), Kultūros ministerija (Saugomų teritorijų ir paveldo apsaugos skyrius)	Aplinkos ministerija (Miškų departamentas)
Įgyvendinimą koordinuoja	Valstybinė saugomų teritorijų tarnyba	Generalinė miškų urėdija, Valstybinė miškų tarnyba
VIETOS LYGMUO		
Politiką įgyvendina	34 direkcijos, pavaldžios Valstybinei saugomų teritorijų tarnybai, 2 direkcijos - Vilniaus miesto savivaldybei, 3 direkcijos - Kultūros ministerijai	42 miškų urėdijos, 1 Kuršių Nerijos nacionalinis parkas, savivaldybės (miestų miškuose)

Vietos lygmeniu politiką įgyvendina saugomų teritorijų direkcijos ir miškų urėdijos. Direkcijos organizuoja ir vykdo valstybinių parkų ir rezervatų apsaugą. Valstybinius Lietuvos miškus tvarko, priežiūri ir juose ūkinę veiklą vykdo 42 vals-

tybės įmonės miškų urėdijos. Pagal Saugomų teritorijų įstatymą (2001), saugomų teritorijų kontrolę „saugomose teritorijose pagal kompetenciją vykdo valstybiniai aplinkos apsaugos inspektoriai, valstybiniai saugomų teritorijų pareigūnai,

valstybiniai miškų pareigūnai, valstybiniai žemės tarnybų pareigūnai, teritorijų planavimo ir statybos priežiūros pareigūnai ir nekilnojamųjų kultūros paveldo vertybių apsaugos pareigūnai“. Skirtingų sričių inspektoriams atliekant tą pačią kontrolės funkciją, padidėja funkcijų dubliavimosi tikimybė. Priešingai yra su miškų kontroliavimu, nes visos miškų kontrolės funkcijos yra perduotos vienai institucijai - Valstybinei miškų tarnybai.

Taigi, dabartiniu metu miškų ir saugomų teritorijų valdymas yra atskirtas, nors bendradarbiavimo būtinumas išlieka. Valstybės įmonių miškų urėdijų ir saugomų teritorijų administracijų priežiūros teritorijos kai kur persidengia, todėl neišvengiamai institucijos bendradarbiauja tarpusavyje, kad pasiektų kuo geresnių rezultatų atsižvelgiant į darnaus vystymosi principus. Toliau paanalizuosime saugomų teritorijų ir miškų persidengiančias teritorijas, koks procentas saugomų teritorijų, priklausomai nuo jų apsaugos režimo, yra apaugusios miškais.

2. MIŠKAI SAUGOMOSE TERITORIJOSE

Šiuo metu Lietuvoje miškai dengia apie 33,2 proc. šalies teritorijos. J. Šešelgis savo knygoje „Aplinkos apsauga“ yra minėjęs, kad 1991 m. miškai užėmė 27,9 procentus teritorijos ir siūlyta siekti 33 procentų, nors to meto ekonomistų nuomone, realu būtų buvę daugiausia pasiekti 30.

Apie pusę Lietuvos saugomų teritorijų ploto dabar sudaro miškai (49,6 proc.). Ar skiriasi miškų užimamas plotas skirtingose saugomų teritorijų kategorijose? Norėdami patikrinti, lyginome saugomų teritorijų kategorijų (neįtraukiant atkuriamųjų sklypų) plotą su miškų plotu, įeinančiu į tas kategorijas (2 lentelė). Gavome miškais apaugusio ploto saugomose teritorijose procentines išraiškas.

2 lentelė. Miškų užimamas plotas (%) pagal saugomų teritorijų kategorijas (2009-01-01)

	Saugomos teritorijos plotas (1 tūkst. ha)	Miškai (1 tūkst. ha)	Miškų užimamas plotas (%)
Rezervatai	18,769	13,8	73,5
Draustiniai	158,1	102,2	64,6
Nacionaliniai parkai	144,469	97,2	67,3
Regioniniai parkai	444,731	224	50,4
Biosferos rezervatas	18,49	7,5	40,6
Biosferos poligonai (neįtr. valst draust.)	182,617	140,7	77,0

Matyti, jog miškingiausi yra biosferos poligonai ir rezervatai (virš 70 procentų), toliau – nacionaliniai parkai ir draustiniai (virš 60 procentų). Galime daryti išvadą, jog griežčiausią apsaugos

režimą turinčių saugomų teritorijų didžiąją ploto dalį sudaro miškai.

Palyginsime tuos pačius rodiklius *Natura 2000* saugomose teritorijose (3 lentelė). Atlikus skaičiavimus, gauname, jog miškų užimamas plotas jose vir-

šija 60 procentų, o tai yra daugiau nei vidutinis miškų užimamas plotas Lietuvos saugomose teritorijose (49,6 proc.). Taigi, europinės svarbos saugomos teritorijos išskiriamos didžiausią miškingumą tu-

rinčiose vietovėse. Tai rodo, jog gamtiniu požiūriu vertingiausios teritorijos tiek paukščių apsaugai, tiek buveinių išsaugojimui yra aptinkamos miškuose.

3 lentelė. Miškų užimamas plotas (%) *Natura 2000* teritorijose (2009-01-01)

	Saugomos teritorijos plotas (1 tūkst. ha)	Mišakai (1 tūkst. ha)	Miškų užimamas plotas (%)
<i>Natura 2000</i> PAST	516,4	338,4	65,53
<i>Natura 2000</i> BAST	631,8	407,5	64,50
PAST ir BAST įvertinus persidengimą	783,9	505,8	64,52

Akivaizdu, kad miškų reikšmė biologinės įvairovės atžvilgiu yra ypač didelė. Toliau apžvelgsime miškuose esančias teritorijas, kurios nėra įtraukiamos į saugomų teritorijų sistemą, tačiau laikomos itin vertingomis gamtiniu požiūriu.

2.1. KERTINĖS MIŠKO BUVEINĖS

Nagrinėjant saugomų teritorijų ir miškų teritorijų persidengimą, labai svarbu paminėti tokias vietoves, kaip kartinės miško buveinės. Jomis vadinamas „miško plotas, kuriame randamos nykstančios, pažeidžiamos, retos ar saugomos specializuotosios miško buveinių rūšys arba yra didelė tikimybė jas aptikti“ (Stončius, 2011). Yra dar ir potencialios kartinės miško buveinės, kurios per artimiausius dešimtmečius tinkamai tvarkomos taps kartinėmis miško buveinėmis.

2005 m. Lietuvoje buvo baigta inventorizuoti kertines miško buveines. Bendras jų plotas apėmė 1,2 procento visų Lietuvos miškų. Dauguma kertinių miško buveinių buvo išskirtos valstybinuose miškuose (81 proc) ir tai užtikrina didesnę tikimybę jas išsaugoti (Stončius, 2011). Tačiau šios teritorijos iki šiol ne-

tapo saugomomis įstatymu. Bet atlikta inventorizacija paspartino *Natura 2000* buveinių apsaugai svarbių teritorijų steigimą Lietuvoje, kuris turėtų padėti apsaugoti vertingiausias miško vietas.

Apibendrinami galime teigti, jog gamtiniu požiūriu yra vertingiausios tos teritorijos, kuriose didžiausią dalį sudaro miškai, nes jie yra labai svarbūs biologinei įvairovei bei jos išsaugojimui. Todėl būtinas efektyvus kompleksinis šių teritorijų valdymas, glaudžiai bendradarbiaujant saugomų teritorijų administracijoms ir miškų urėdijoms.

IŠVADOS

1. Istoriniu požiūriu Lietuvos saugomų teritorijų ir miškų valdymas yra susijęs. Buvo laikotarpių, kai nacionaliniai parkai buvo miškininkų pavaldume ir atvirkščiai – dalis miškų yra priklausę nacionaliniams parkams. Po Nepriklausomybės atkūrimo tiek miškų, tiek saugomų teritorijų valdyje pastebimas nestabilumas ir efektyvesnių administravimo formų paieška, siekis vykdyti reformas, kurios optimizuotų valdymą.

2. Dabartinis Lietuvos saugomų teritorijų valdymas yra atskirtas nuo miškų ūkio valdymo, tačiau abi sritys išliko Aplinkos ministerijos reguliavimo sferoje. Saugomų teritorijų ir miškų politikos įgyvendinimo funkcijos valstybės lygmeniu yra sukoncentruotos skirtingose institucijose: saugomų teritorijų administracijas koordinuoja Valstybinė saugomų teritorijų tarnyba, o miškų urėdijas – Generalinė miškų urėdija. Valstybės politiką miškų valdymo srityje įgyvendina Valstybinė miškų tarnyba. Institucijos tarpusavyje bendradarbiauja.
3. Palyginus Lietuvos saugomų teritorijų kategorijų ir miškų plotus, gavome, kad miškai didžiausią dalį (virš 70 procentų) užima rezervatuose ir biosferos poligonuose. Tuos pačius rodiklius apskaičiavus *Natura 2000* saugomose teritorijose, gauti panašūs rezultatai – miškai jose užima daugiau nei 64 procentus ploto. Tai rodo, jog gamtiniu požiūriu vertingiausios teritorijos yra aptinkamos miškuose.
4. Kertinės miško buveinės Lietuvoje nesaugomos įstatymu, todėl yra reali grėsmė joms būti pažeistoms arba sunaikintoms. Reikėtų užtikrinti šių vertingų teritorijų apsaugą tiek valstybiniuose, tiek privačiuose miškuose ir atlikti inventorizuotų kertinių miško buveinių būklės tikrinimą.

LITERATŪRA

1. Bertzky, B., Corrigan, C., Kemsey, J., Kenney, S., Ravilious, C., Besançon, C., Burgess, N. 2012. Protected Planet Report 2012: Tracking progress towards global targets for protected areas. IUCN, Gland, Switzerland and UNEP-WCMC, Cambridge, UK.
2. Domarkas, V., Varapnickas, A. 2006. Miškininkystės vystymo Europos Sąjungoje tendencijos ir Lietuvos miškų ūkio valdymo aktualijos. *Viešojo politika ir administravimas*, Nr. 16.
3. European Commission. 2012. Forestry in the EU and the world — A statistical portrait. Luxembourg, 2011.
4. Jungtiniai miškai. Miškų ūkis saugomose teritorijose. [žiūrėta 2012 10 10], <http://www.girininkija.lt/index.php?lang=1&sid=429&tid=458>
5. Lietuvos Respublikos miškų įstatymas. *Valstybės žinios*. 1994, Nr. 96-1872.
6. Lietuvos Respublikos saugomų teritorijų įstatymas. *Valstybės žinios*. 1993, Nr. 63-1188.
7. Lietuvos Respublikos saugomų teritorijų įstatymas. *Valstybės žinios*. 2001, Nr. 108-3902.
8. Lipavičius, J. Saugomos teritorijos Lietuvoje - 20 metų patirtis, 2011. [žiūrėta 2012 11 15], <http://www.forest.lt/go.php/lit/Jonas-Lipavicius.-Saugomos-teritorijos-Lietuvoje---20-metu-patirtis/3148>.
9. LR AM. 2010. Aplinkos ministerijos valdymo tobulinimo darbo grupės veiklos rezultatai. [žiūrėta 2012 11 05], http://www.am.lt/VI/article.php3?article_id=9567.

10. LR AM. 2011. Aplinkos ministerijos miškų departamento nuostatai. Lietuvos Respublikos Aplinkos ministerija. [žiūrėta 2012 10 14], <http://www.am.lt/VI/files/0.589246001301041477.pdf>.
11. LR AM. 2011. Aplinkos ministerijos saugomų teritorijų ir kraštovaizdžio departamento nuostatai. Lietuvos Respublikos Aplinkos ministerija. [žiūrėta 2012 10 14], <http://www.am.lt/VI/index.php#a/9562>.
12. LR AM. 2011. *Lietuvos miškų ūkio statistika* 2011. Lietuvos Respublikos Aplinkos ministerija, Valstybinė miškų tarnyba. Kaunas, 2011.
13. LR AM. 2011. Parkus kūrė (ir) miškininkai. Lietuvos Respublikos Aplinkos ministerija, Generalinė miškų urėdija. [žiūrėta 2012 11 11], http://www.gmu.lt/images/default/source/attachments/Renginiai/2011-04-14_parkus_kure_miskininkai.pdf.
14. LR AM. 2012. Saugomų teritorijų administravimo sistemos tobulinimas. Valstybinė saugomų teritorijų tarnyba. [žiūrėta 2012 11 13], http://www.vstt.lt/VI/article.php?article_id=33.
15. LR AM. 2012. Saugomų teritorijų statistika. Valstybinė saugomų teritorijų tarnyba. [žiūrėta 2012 11 14], <http://www.vstt.lt/VI/index.php#r/188>.
16. LR AM. Pertvarkos valstybiniame aplinkos apsaugos sektoriuje, [žiūrėta 2012 11 10], <http://ekologija.blogas.lt/pertvarkos-valstybiniame-aplinkos-apsaugos-sektoriuje-1606.html>.
17. LR AM. 2009. Valstybinės miškų tarnybos nuostatai. Lietuvos Respublikos Aplinkos ministerija. [žiūrėta 2012 10 14], http://www.amvmt.lt/Apie_tarnyba/ApieTarnyba.aspx?&MID=436.
18. LR Vyriausybės nutarimas „Dėl miškų ūkio valdymo ir miško ruošos“. 1992-01-27, Nr.47. *Valstybės žinios*, 1992, Nr. 11-294.
19. LR Vyriausybės nutarimas „Dėl žemės ūkio sistemos miškų perdavimo miškų urėdijoms ir nacionaliniams parkams“. 1992-06-01 Nr. 414. *Valstybės žinios*, 1992, Nr. 22-656.
20. Miško savininkų kooperatyvas „Aukštaitijos šilas“. 2011. Per pastaruosius 70 metų miškų plotai Lietuvoje padidėjo ~1 mln. ha. [žiūrėta 2012 11 10], http://www.giria.lt/popup2.php?m_news_id=483&tmpl_name=m_news_print_form.
21. Stončius, D. 2011. *Kertinės miško buveinės*. Vilnius. Lietuvos gamtos fondas. 72 p.
22. Šešelgis, K. 1991. *Aplinkos apsauga*. Vilnius. Mokslas. 208 p.
23. United Nations. 2011. International Year of Forests 2011, Fact Sheet. [žiūrėta 2012 10 15], http://www.un.org/esa/forests/pdf/session_documents/unff9/Fact_Sheet_IYF.pdf.
24. Wittemyer, G., Elsen, P., Bean, W.T., Coleman, A., Burton, O. and Brashares, J.S. 2008. Accelerated human population growth at protected areas edges, *Science*, 321(5885), 123–126.

MANAGEMENT OF PROTECTED AREAS IN THE FORESTS

Asta Juknevičiūtė

Summary

The role of protected areas is increasing every year all over world. It is a vital tool conserving biological diversity and ecosystems. At the same time, there is a growing interest in forest conservation, because forests provide a wide range of benefits and they are very important for many species to survive. Therefore, what is the relationship between forests and protected areas?

This study analyses management of protected areas and forests of Lithuania, especially forest protected territories. In the first part a review is made by historic point of view, looking for the same institutional and territorial similarities. In the second part the current situation of forest and protected areas management is reviewed by national and local levels, the main functions of institutions are discussed. The territorial trends and main problems are revealed. It is concluded that forests cover the main part of protected areas. Because of this reason a communication between management institutions plays an important role in achieving sustainable development goals.

Keywords: *protected areas, forests, forestry, management.*